

การสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* (เมื่อยากอบตัดสินใจที่จะรัก) และ *Der Mann, der das Glück bringt* (บุรุษผู้มาพร้อมความสุข) ของคาตาลิน โดเรียน ฟลอเรสคู (Catalin Dorian Florescu)

อารตี แก้วสัมฤทธิ์¹

Received : October 18, 2021

Revised : January 26, 2022

Accepted : May 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* (เมื่อยากอบตัดสินใจที่จะรัก) (ตีพิมพ์ ค.ศ. 2011) และ *Der Mann, der das Glück bringt* (บุรุษผู้มาพร้อมความสุข) (ตีพิมพ์ ค.ศ. 2016) ของคาตาลิน โดเรียน ฟลอเรสคู (Catalin Dorian Florescu) นักประพันธ์ชาวสวิสร่วมสมัยที่มีเชื้อสายโรมาเนียและมีชื่อเสียงโด่งดัง จากการวิจัยพบว่านวนิยายทั้ง 2 เรื่องแสดงให้เห็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่ยืดหยุ่นและลื่นไหล โดยไม่ยึดติดกับรากเหง้าทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ทั้งนี้สาเหตุจากบริบททางสังคมที่บีบคั้นให้ตัวละครต้องดิ้นรนเอาชีวิตรอด นอกจากนั้น การสร้างอัตลักษณ์ที่ข้ามผ่านพรมแดนทางวัฒนธรรมของตัวละครและการเลือกเขตบ้านที่และนครนิวยอร์กซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นสถานที่ในการดำเนินเรื่องยังสะท้อนภาพมายาคติของความคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีสารัตถะยั่งยืนและตายตัวและความเชื่อที่ว่าชาติหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยรากฐานวัฒนธรรมที่ “บริสุทธิ์” เพียงวัฒนธรรมเดียว

คำสำคัญ : คาตาลิน โดเรียน ฟลอเรสคู, อัตลักษณ์, วรรณกรรมผู้อพยพ, เมื่อยากอบตัดสินใจที่จะรัก, บุรุษผู้มาพร้อมความสุข

¹ หน่วยงานผู้แต่ง : สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล : arateek@hotmail.com

Identity Formation of Migrant Characters in Catalin Dorian Florescu's Novels *Jacob beschließt zu lieben* and *Der Mann, der das Glück bringt*

Aratee Kaewsumrit²

Received : October 18, 2021

Revised : January 26, 2022

Accepted : May 20, 2022

Abstract

This research article outlines the process of identity formation of migrant characters in the novels *Jacob beschließt zu lieben* (2011) and *Der Mann, der das Glück bringt* (2016) by Catalin Dorian Florescu, a famous contemporary Swiss author who was born in Romania. The study shows that the characters in both novels form their identities in similar ways. Due to hard social contexts and their longings for survival, they form flexible and fluid identities which do not adhere to their ethnic and cultural roots. Such identity formation which crosses cultural boundaries, and the settings in places of cultural hybridity like Banat and New York, moreover, reflect the illusion of an essential, fixed and permanent identity and the assumption that a nation is composed of a single “pure” culture.

Keywords: Catalin Dorian Florescu, identity, migration literature, *Jacob beschließt zu lieben*, *Der Mann, der das Glück bringt*

² Affiliation : German Section, Department of Western Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
E-mail : arateek@hotmail.com

1. บทนำ

คาตาลิน โดเรียน ฟลอเรสคู (Catalin Dorian Florescu) เป็นนักประพันธ์ร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงในวงการวรรณกรรมเยอรมัน เกิดเมื่อ ค.ศ. 1967 ในเมืองติมิชวารา (Timișoara) ประเทศโรมาเนียและอพยพมายังประเทศสวิตเซอร์แลนด์พร้อมบิดามารดาใน ค.ศ. 1982 ในช่วง ค.ศ. 2001 จนถึงปัจจุบัน ฟลอเรสคูผลิตผลงานประเภทนวนิยายเรื่องยาวทั้งหมด 6 เล่ม โดยนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* (เมื่อยากอบตัดสินใจที่จะรัก) (ตีพิมพ์ ค.ศ. 2011) และเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* (บุรุษผู้มาพร้อมความสุข) (ตีพิมพ์ ค.ศ. 2016) เป็นผลงานประเภทนวนิยายขนาดยาว 2 เรื่องล่าสุด ฟลอเรสคูได้รับรางวัลด้านวรรณกรรมเยอรมันหลายรางวัล เช่น รางวัล Chamisso-Förderpreis ใน ค.ศ. 2002 รางวัล Anna Seghers-Literaturpreis ใน ค.ศ. 2003 รางวัล Schweizer Buchpreis ใน ค.ศ. 2011 รางวัล Joseph von Eichendorff-Literaturpreis fürs Gesamtwerk ใน ค.ศ. 2012 และรางวัล Andreas Gryphius-Literaturpreis ใน ค.ศ. 2018³

แม้ฟลอเรสคูเองไม่เห็นด้วยนักกับการที่มีผู้จัดประเภทให้งานเขียนของเขาเป็น “วรรณกรรมผู้อพยพ” (Migrantenliteratur)⁴ เพราะมองว่าเป็นการตีกรอบและ “แบ่งแยก” งานของเขาออกจาก “วรรณกรรมเยอรมัน”⁵ แต่ฟลอเรสคูก็ยอมรับว่าภูมิหลังเรื่องการอพยพของเขาได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่การผลิตงานวรรณกรรมเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนวนิยาย 3 เรื่องแรก ได้แก่ *Wunderzeit* (เวลาแห่งปาฏิหาริย์) (2001), *Der kurze Weg nach Hause* (หนทางสั้นสู่บ้าน) (2002) และ *Der blinde Masseur* (หมอนวดตาบอด) (2006) กลาวัว (Glavan, 2017, pp. 387-392) ซึ่งให้เห็น

³ งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ อัคเคอร์มันน์ (Ackermann, 2007, p. 498) อธิบายว่า “วรรณกรรมผู้อพยพ” หรือ Migrantenliteratur หมายถึงวรรณกรรมที่เขียนเป็นภาษาเยอรมันและผลิตให้อ่านชาวเยอรมันโดยผู้เขียนที่ไม่ได้มาจากประเทศเยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์และออสเตรีย งานวรรณกรรมกลุ่มนี้มักนำเสนอเรื่องราวชีวิตและประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะผู้อพยพ ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมต้นทางของผู้เขียน กระบวนการค้นหาคำตอบต่อการต่อสู้ดิ้นรนและปัญหาต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญในสังคมปลายทาง อย่างไรก็ตาม งานวรรณกรรมประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องนำเสนอประเด็นปัญหาของผู้อพยพเสมอไปเท่านั้น แต่อาจนำเสนอมุมมองหรือประเด็นอื่น ๆ ที่นักประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นจากประสบการณ์ในฐานะ “คนกลาง” ระหว่างวัฒนธรรมปลายทางและวัฒนธรรมต้นทางได้เช่นกัน ไวน์แบร์ก (Weinberg, 2014) และไมกซ์เนอร์ (Meixner, 2014) ระบุว่าในปัจจุบันนักเขียนที่มีภูมิหลังเป็นผู้อพยพได้สร้างสรรค์ผลงานที่นำเสนอประเด็นอื่นนอกเหนือไปจากประสบการณ์ในเรื่องการอพยพของตนเอง และในวงการวิชาการ ได้มีการโต้เถียงและความพยายามอย่างมากที่จะให้คำจำกัดความของคำว่า “วรรณกรรมผู้อพยพ” และมีการเสนอให้ใช้คำอื่นต่าง ๆ กันไปเพื่อเรียกรวมวรรณกรรมประเภทนี้ เช่น Migrationsliteratur, interkulturelle Literatur, transkulturelle Literatur (Moser, 2016, p. 173)

⁵ ฟลอเรสคูแสดงความคิดเห็นดังกล่าวในบทสัมภาษณ์โดยเบททีนา ซเปอร์รี (Spoerri, 2010, pp. 166-167) โดยจากมุมมองของเขานั้น คำว่า “วรรณกรรมผู้อพยพ” มักชักนำให้คนทั่วไปคิดว่าเป็นวรรณกรรมที่จำกัดเฉพาะการนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นปัญหาของนักเขียนที่มีภูมิหลังเป็นผู้อพยพเท่านั้น ซึ่งมุมมองดังกล่าวนำไปสู่การมองข้ามประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ฟลอเรสคูมิได้เป็นนักเขียนที่มีภูมิหลังเป็นผู้อพยพเพียงคนเดียวเท่านั้นที่วิพากษ์วิจารณ์ประเด็นดังกล่าว โมเซอร์ (Moser, 2016, p. 173) ยกคำพูดของนักเขียนสตรีเชื้อสายรัสเซียนามว่า โอลกา มาร์ติโนวา (Olga Martynova) ที่กล่าวว่า “มันกลายเป็นความจริงที่ทุกคนพร้อมใจเชื่อกันว่า ‘นักเขียนที่มีภูมิหลังเป็นผู้อพยพ’ มักจะต้อง (มีแนวโน้ม) ที่จะนำเสนอประสบการณ์จริงที่เป็นจุดฝันร้ายติดตัวมาและเล่าเรื่องราวนั้นให้อีกโลกหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกลจากเขาได้ฟัง หรืออย่างน้อยก็แสดงให้เห็น”

ว่านวนิยายทั้งสามเรื่องนี้แสดงถึงความสอดคล้องกับชีวประวัติของพลอเรสคูหลายประการ และการเดินทางกลับบ้านเกิดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการค้นหาอดีตและอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพนั้นสะท้อนเป็นนัยถึงความผูกพันและโยโยหาประเทศโรมานิเยของพลอเรสคูเองด้วย

การศึกษาวิจัยที่ผ่านมา (Fischer, 2017, p. 30; Glävan, 2017, p. 387) ตั้งข้อสังเกตว่านวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* และเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* ไม่ค่อยสะท้อนความเชื่อมโยงกับชีวประวัติของพลอเรสคูเหมือนในนวนิยาย 3 เรื่องแรก อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องการเดินทางอพยพและอัตลักษณ์ยังคงปรากฏชัดเจนในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ นวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* เล่าเรื่องราวของตัวละครเอกชื่อยาคอบ (Jacob) และครอบครัวของเขา บรรพบุรุษของยาคอบเดิมมีรกรากอยู่ที่โลทริงเงิน (Lothringen) ซึ่งปัจจุบันคือเขตลอเรน ประเทศฝรั่งเศส และต่อมาได้อพยพไปที่หมู่บ้านทริบส์เวทเทอร์ (Triebswetter) ในเมืองตีมิชวารา ประเทศโรมานิเย การดำเนินเรื่องในนวนิยายเล่มนี้ไม่ได้เรียงตามลำดับเหตุการณ์ แต่เป็นการเล่าเรื่องสมาชิกในครอบครัวของยาคอบสลับไปมาในแต่ละบท ผู้อ่านสามารถเห็นเรื่องราวของต้นตระกูลคนแรกของยาคอบตั้งแต่สมัยสงคราม 30 ปี ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 จนถึงช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศโรมานิเยต้องการขับไล่คนเชื้อสายเยอรมันออกจากประเทศ (ในนวนิยายคือ ค.ศ. 1951) ด้วยการเล่าเรื่องราวของครอบครัวตัวละครเอกซึ่งข้ามผ่านเวลาหลายศตวรรษนี้ทำให้กูอาดา (Guarda, 2013, p. 186) และฟิชเชอร์ (Fischer, 2017, p. 30) เรียกนวนิยายเรื่องนี้ว่าเป็นนวนิยายที่เล่าเรื่องครอบครัว (Familienroman)

นวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* มีลักษณะแบบ Familienroman ด้วยเช่นกัน (Fischer, 2017, p. 30) ตัวละครที่เล่าเรื่องหรือ “ผู้เล่า” (narrator) มี 2 คน คือ เรย์ (Ray) ซึ่งตาของเขาเป็นผู้อพยพในประเทศสหรัฐอเมริกา และเอลένα (Elena) หญิงสาวชาวโรมานิเย ทั้งสองรู้จักกันโดยบังเอิญในนครนิวยอร์กและผลัดกันเล่าเรื่องครอบครัวของตัวเองสลับไปมาในแต่ละบท นอกจากนั้น นวนิยายเรื่องนี้ยังนำเสนอเรื่องราวของผู้อพยพและประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* และ *Der Mann, der das Glück bringt* และวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละคร

3. วิธีการดำเนินการวิจัยและกรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยจำแนกวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนได้แก่

1. การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง กรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วรรณกรรมผู้อพยพ ประวัติ
นักประพันธ์ บริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในตัวบท

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการเดินทางอพยพและอัตลักษณ์ในนวนิยาย

3. การนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมตามแนวทางการอ่านอย่างละเอียด (close reading) และศึกษาประเด็นเรื่อง
อัตลักษณ์ตามกรอบแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ (postmodernism) โดยเน้นแนวคิดของสจวร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่าแม้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* อยู่จำนวนหนึ่ง แต่งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาประเด็นเรื่องการเดินทางและการอพยพ แต่ยังไม่ได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับ
ประเด็นเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละคร งานวิจัยเหล่านี้ได้แก่ งานวิจัยของกัวดา (Guarda, 2013) โมเซอร์ (Moser, 2016) และเชงค์ (Schenk, 2019) ในขณะที่กัวดามองว่าเรื่องราวในนวนิยายสะท้อนเรื่องราวของทวีปยุโรปที่เป็นดินแดน
ที่เต็มไปด้วยการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรและมีการผสมผสานด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรมผ่านช่วงเวลา
ในประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โมเซอร์และเชงค์มุ่งวิเคราะห์ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายเรื่องนี้กับลักษณะการเล่าเรื่อง
แบบนวนิยายพิคาโร (pikareskes Erzählen) ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวการเดินทาง การผจญภัย การต่อสู้และพัฒนาการของตัว
ละครเอก นอกจากนั้น เชงค์ยังเพิ่มการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะแบบนวนิยายนอมาดิก (nomadischer Roman) คือนิยายที่
นำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่เดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งและเป็นผู้ที่อยู่ตรงกลางระหว่างวัฒนธรรมที่
ต่างกันเพิ่มเข้าไปอีกประเด็นหนึ่งด้วย นอกจากนั้น ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์และพื้นที่ที่ใช้
กรอบทฤษฎีแบบหลังสมัยใหม่ของคอนสแตนตินเนสคู (Constantinescu, 2016) อย่างไรก็ตาม บทความของเขามุ่งอภิปราย
แนวทฤษฎีเป็นหลักมากกว่าวิเคราะห์ศึกษาตัวบทของฟลอเรสคู ผู้อ่านจึงไม่สามารถเห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับ
นวนิยายมากนัก งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่เกี่ยวกับนวนิยายเรื่องนี้คืองานวิจัยของฟิชเชอร์ (Fischer, 2017) ที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับ
ความสัมพันธ์ระหว่างการอพยพและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Migration und Interkulturalität) โดยเปรียบเทียบ
นวนิยาย 3 เรื่องล่าสุดของฟลอเรสคูคือเรื่อง *Zaira* (ซาอีรา) (ตีพิมพ์ ค.ศ. 2008) *Jacob beschließt zu lieben* และ *Der
Mann, der das Glück bringt* อย่างไรก็ตาม ฟิชเชอร์มีข้อสรุปว่าฟลอเรสคูไม่ได้นำเสนอประเด็นเรื่องการปะทะทาง
วัฒนธรรมหรือการสื่อสารแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของตัวละครในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องเท่าที่ควร แต่เขามุ่งเน้นการบรรยาย
องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของสถานที่ในท้องเรื่องให้เกิดอรรถรสแก่ผู้อ่านเสียมากกว่า

นอกจากงานวิจัยของฟิชเชอร์ ยังมีการศึกษานวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* อีก 2 ชิ้น ได้แก่
บทความของราดู (Radu, 2018) ที่กล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจในนวนิยายเล่มนี้ในภาพรวม เช่น อัตลักษณ์ ชีวิตของ
ผู้อพยพ ประเด็นเรื่องความเหงา ความหิว ตลอดจนความหมายและบทบาทของแม่น้ำ อย่างไรก็ตาม ราดูบรรยายถึงประเด็น

เหล่านี้เพียงสั้น ๆ นอกจากนั้น ยังมีวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของกุลวิภา อ้วนดวงดี (Auanduengdee, 2020) ที่วิเคราะห์ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์และการบูรณาการทางสังคมของตัวละครผู้อพยพในเรื่องนี้โดยเปรียบเทียบกับนวนิยายอีก 2 เรื่อง คือ *Die Brücke vom Goldenen Horn* (สะพานโกลเด้นฮอร์น) ของเอิสตามาร์ (Özdamar) และ *Zwischenstationen* (สถานีระหว่างทาง) ของแวร์ทลิฟ (Vertlib) แม้ว่างานวิจัยเล่มนี้มีการวิเคราะห์ลักษณะอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพ แต่ก็ยังนำเสนอความเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์แบบหลังสมัยใหม่ได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเด็นเรื่องกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้อพยพในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องยังไม่ถูกหยิบยกมาศึกษาอย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ และในส่วนที่เกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* ยังมีการศึกษาอยู่น้อยมาก บทความวิจัยชิ้นนี้จะช่วยเติมเต็มการศึกษาในประเด็นดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้จะทำให้เห็นความต่อเนื่องและพัฒนาการในการประพันธ์ของฟลอเรสคูด้วย

5. กรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง: อัตลักษณ์กับแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ (postmodernism)

ในบทความเรื่อง “The Question of Cultural Identity” สจิว์รต์ ฮอลล์ (Hall, 1992, pp. 275-277) บรรยายพัฒนาการของมโนทัศน์เรื่องอัตลักษณ์ไว้ 3 แบบ ได้แก่ แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ในยุคแสงสว่างทางปัญญา (Enlightenment subject) แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์แบบสังคมวิทยา (sociological subject) และแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์แบบหลังสมัยใหม่ (post-modern subject) ฮอลล์อธิบายว่าในยุคแสงสว่างทางปัญญา (คริสต์ศตวรรษที่ 18) ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งความเชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาของมนุษย์นั้น ปัจเจกคือศูนย์กลางแห่งปัญญาและเหตุผล ภายใต้ปัจเจกมีคุณสมบัติบางประการที่เรียกว่า “แก่นแท้” (“inner core”) ซ่อนอยู่ตั้งแต่มนุษย์แต่ละคนถือกำเนิดขึ้น สิ่งนี้เรียกว่า “แก่นแท้” นี้จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องและคงอยู่ในส่วนลึกของปัจเจกแต่ละคนตลอดไปแม้ว่ารูปร่างภายนอกของปัจเจกจะแปรเปลี่ยนไปก็ตาม แก่นแท่นี้เองเป็นสิ่งที่สร้างตัวตนหรืออัตลักษณ์ของปัจเจกแต่ละคน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่กำเนิดขึ้นและพัฒนาได้เองต่อไปภายในตัวมนุษย์ ต่อมา แนวคิดเรื่องสารัตถะ (essentialism) และความสมบูรณ์ในตัวเองของอัตลักษณ์นี้ถูกคัดค้านโดยนักทฤษฎีสังคมวิทยาที่มองว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองภายในปัจเจก ทว่าอัตลักษณ์เกิดขึ้นเมื่อปัจเจกมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม มนุษย์พัฒนา “ความเป็นเรา” เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับ “คนอื่น” เช่น เพื่อตอบสนองความคาดหวังจากสังคมหรือผู้คนที่อยู่รอบตัวเรา อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” (self) กับ “สังคม” (society) ภายใต้กรอบแนวคิดนี้ จึงไม่มีแก่นแท้ของปัจเจกในฐานะที่เป็นตัวตนอันสมบูรณ์ที่เป็นอิสระและอยู่เหนืออิทธิพลของสิ่งอื่นรอบตัว ในทางตรงข้าม สังคมและสิ่งรอบตัวมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาของอัตลักษณ์ การเปลี่ยนแปลงของแนวคิดดังกล่าวมีผลอย่างยิ่งต่อมโนทัศน์เรื่องอัตลักษณ์แบบหลังสมัยใหม่ แนวคิดแบบหลังสมัยใหม่เชื่อว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ไร้สารัตถะยั่งยืนยง ในสังคมยุคใหม่ที่มีความหลากหลายซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มนุษย์ต้องปรับตัวและพัฒนาอัตลักษณ์ของตนให้สอดคล้องกับบริบทรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงไป มนุษย์คนหนึ่งสามารถแสดงบทบาทหรือความเป็นตัวตนออกมาแบบหนึ่งในสถานการณ์หนึ่ง และมนุษย์คนเดียวกันนี้สามารถแสดงบทบาทหรือความเป็นตัวตนออกมาอีกแบบหนึ่งเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปเช่นกัน อัตลักษณ์

จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดและปัจเจกสามารถมีอัตลักษณ์หลายอัตลักษณ์ทับซ้อนกันอยู่ในตัว ซึ่งแนวคิดนี้ขัดแย้งกับ
อัตลักษณ์ที่มีเอกภาพและสารัตถะยืนยงแบบสมัยแสงสว่างทางปัญญาโดยสิ้นเชิง ฮอลล์ (Hall, 1992) บรรยายว่า

This produces the post-modern subject, conceptualized as having no fixed, essential or permanent identity. Identity becomes a ‘moveable feast’: formed and transformed continuously in relation to the ways we are represented or addressed in the cultural systems which surround us (Hall, 1987). It is historically, not biologically, defined. The subject assumes different identities at different times, identities which are not unified around a coherent ‘self’. Within us are contradictory identities, pulling in different directions, so that our identifications are continuously being shifted about. [...] The fully unified, completed, secure and coherent identity is a fantasy. Instead, as the systems of meaning and cultural representation multiply, we are confronted by a bewildering, fleeting multiplicity of possible identities, any one of which we could identify with – at least temporarily. (Hall, 1992, p. 277)

จากข้อความข้างต้น ฮอลล์อธิบายว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดแต่ถูกหล่อหลอมจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง ปัจเจกก็สามารถสร้างอัตลักษณ์ใหม่ได้เสมอ อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ “เคลื่อนไหว” ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกหลังสมัยใหม่ที่ต้องประกอบทางวัฒนธรรมทวีความซับซ้อนขึ้น ปัจเจกสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่หลากหลายทับซ้อนกันได้ในตนเองซึ่งอัตลักษณ์เหล่านี้จะดำรงอยู่เพียงชั่วคราวชั่วยามเท่านั้น สำหรับฮอลล์ ความคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่มีเอกภาพและตายตัวจึงเป็นเรื่องในจินตนาการ

ดังนั้น ฮอลล์ (Hall, 1996, pp. 2-3) จึงมองว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและเป็นกระบวนการที่ไม่มีวันสิ้นสุด ซึ่งปัจเจกสามารถสร้างอัตลักษณ์ของตนโดยการจัดวางตำแหน่งตนเองในกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสังคม ฮอลล์กล่าวว่า

The concept of identity deployed here is therefore not an essentialist, but a strategic and positional one. That is to say, directly contrary to what appears to be its settled semantic career, this concept of identity does *not* signal that stable core of the self, unfolding from beginning to end through all the vicissitudes of history without change; the bit of the self which remains always-already ‘the same’, identical to itself across time. Nor – if we translate this essentializing conception to the stage of cultural identity – is it that

‘collective or true constructed’ (Derrida, 1981; Laclau, 1990; Butler, 1993). (Hall, 1996, pp.

3-5)

ในข้อความข้างต้น ฮอลล์เน้นถึงบทบาทของปัจเจกในการเลือกสรรและวางบทบาทของตนในบริบทรอบตัว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อปัจเจกมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกหรือสังคม ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นผลผลิตจากการไตร่ตรองและวางแผนของปัจเจกบุคคลเพื่อตอบสนองต่อบริบทภายนอก (ฮอลล์ใช้คำว่า strategic และ positional) ไม่ใช่สิ่งที่เป็ “แก่นแท้” ที่ยืนยงข้ามกาลเวลา เพราะเมื่อบริบทรอบตัวของปัจเจกเปลี่ยนแปลง ปัจเจกก็จะวางบทบาทของตนใหม่อีกครั้งเช่นกัน

นักทฤษฎีสังคมวิทยาเชื้อสายโปแลนด์ชื่อซิกมุนท์ เบามันน์ (Zygmunt Bauman) เปรียบเทียบแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์แบบโลกสมัยใหม่กับหลังสมัยใหม่กับสิ่งที่ต่างกันสองชนิด เบามันน์ (Bauman, 1997, p. 133) นิยามชีวิตในโลกหลังสมัยใหม่ว่ามีลักษณะแบบเปิดกว้างและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การสร้างอัตลักษณ์ของคนในยุคหลังสมัยใหม่จึงมีลักษณะเปิดกว้าง สั่นไหว และไม่ตายตัว โดยเปรียบเทียบว่าหากคำสำคัญของประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ในโลกสมัยใหม่คือคำว่า “การสร้าง” (“Schöpfung”) คำสำคัญของประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ในโลกหลังสมัยใหม่คือคำว่า “ความพร้อมที่จะนำมาใช้ใหม่” (“Wiederaufbereitung”) ในที่นี้ เบามันน์ใช้ภาพเปรียบเทียบว่าหากเปรียบเทียบแนวคิดหรือชีวิตแบบโลกยุคใหม่กับสื่อบางประเภท คงเปรียบได้กับภาพถ่ายซึ่งจะเป็นสิ่งที่คงทนถาวร ในขณะที่แนวคิดหรือชีวิตแบบโลกหลังสมัยใหม่เปรียบได้กับม้วนวีดีโอที่สามารถลบและนำมาใช้ใหม่ได้อีก เบามันน์ (Bauman, 2004, pp. 26, 51) มองว่ากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์แบบดังกล่าวเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์กับสังคมยุคใหม่ที่มีลักษณะ “สั่นไหว” (“fluid”) ซึ่งหมายถึงสังคมที่องค์ประกอบต่าง ๆ เคลื่อนไปอย่างไม่หยุดนิ่ง มนุษย์จึงต้องปรับตัวและพร้อมที่จะยืดหยุ่นเพื่อรับมือกับบริบทรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ในกรอบโมโนทัศน์แบบหลังสมัยใหม่ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (cultural identity) ย่อมไม่ใช่สิ่งตายตัวเช่นกัน ฮอลล์ (Hall, 1992, pp. 296-300) ได้แย้งความคิดที่ว่าสังคมหรือกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งมีแก่นแท้หรือรากฐานทางวัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะและบริสุทธิ์โดยปราศจากอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากบริบททางประวัติศาสตร์ชี้ชัดว่าการผสมผสานระหว่างชาติพันธุ์ได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต ไม่ว่าจะผ่านการล่าอาณานิคมมาจนถึงยุคโลกาภิวัตน์ที่พรมแดนระหว่างชาติพันธุ์ถูกทำลายลง ฮอลล์ (Hall, 1992, p. 297) สรุปว่าสังคมทุกสังคมหรือชาติทุกชาติมีลักษณะที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลาย (hybrid) และความคิดที่ว่าสังคมหนึ่งประกอบไปด้วยคนเพียงชาติพันธุ์เดียวหรืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมเดียวจึงเป็น “เรื่องในตำนานหรือปกรณัม” (“myth”) เท่านั้น ฮอลล์ยกตัวอย่างทวีปยุโรปว่าเป็นดินแดนที่สะท้อนความผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นผลจากการทำสงครามและล่าอาณานิคมในอดีต โดยเขากล่าวว่า “ไม่มีชาติใดในทวีปยุโรปตะวันตกที่ประกอบไปด้วยประชาชนเพียงกลุ่มเดียว หรือวัฒนธรรมและชาติพันธุ์เพียงหนึ่งเดียว ชาติในยุคสมัยใหม่ล้วนแล้วแต่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม” (“Western Europe has no nations which are composed of only one people, one culture or ethnicity. Modern nations are all cultural hybrids.” (Hall, 1992, p. 297))

6. ผลการวิจัย

6.1 ความหิวและความยากจน: โลหิตโมทิฟในเรื่องเล่าผู้อพยพ

ในนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* และ *Der Mann, der das Glück bringt* ฟลอเรสคูต้องการนำเสนอเรื่องราวการต่อสู้ของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งตัวละครผู้อพยพเป็นตัวละครกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการสะท้อนแก่นเรื่องดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าบริบททางสังคมที่บีบคั้นและสภาพชีวิตที่ยากลำบากและเต็มไปด้วยการต่อสู้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง โมเซอร์ (Moser, 2016, p. 185) ตั้งข้อสังเกตว่าสภาพทางสังคมและประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยที่บีบคั้นให้ตัวละครในเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* เดินทางโยกย้ายถิ่นฐาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในชีวิตที่ตัวละครต้องเผชิญ ฟลอเรสคูได้สร้างประเด็นเรื่อง “ความหิว” และ “ความยากจน” ให้เป็นโลหิตโมทิฟ (Leitmotiv)⁶ สำคัญของเรื่อง ความหิวและความยากจนคือสิ่งที่ผลักดันให้คาสปาร์ โอเบอร์ติน (Caspar Aubertin) บรรพบุรุษของยาคอบละทิ้งบ้านเกิดในโลทริงเงินไปเป็นทหารรับจ้างในกองทัพสวิสเดน (Florescu, 2014, p. 64)⁷ และเป็นสิ่งที่ทำให้เฟรดเดอริก (Frederick) ทายาทของคาสปาร์ตัดสินใจอพยพไปเขตบานัท (Banat) เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เฟรดเดอริกกลับต้องพบว่าดินแดนในบานัททรากและแห้งแล้งไม่ต่างจากโลทริงเงิน ฟลอเรสคูบรรยายว่า “ความหิว [...] ได้ทำลายดินแดนแถบนี้ทั้งหมดจนมันกลายเป็นสิ่งเดียวที่อ้วนพี” („Der Hunger hatte [...] ganze Landstriche verwüstet, dass er als Einziger fett geworden war.“ (Florescu, 2014, p. 35))⁸ ในทำนองเดียวกัน แม่ของยาคอบต้องการหลีกเลี่ยงจากความยากจนในบ้านเกิด จึงเดินทางไปทำงานในประเทศอเมริกาตั้งแต่อายุ 17 ปี (Florescu, 2014, p. 36) และพ่อของยาคอบตัดสินใจเดินทางมาเพื่อแต่งงานกับแม่ของยาคอบในหมู่บ้านทริบส์เวทเทอร์เพราะต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีและมั่นคง เมื่อเขาพบแม่ของยาคอบ เขาพูดอย่างเปิดเผยว่า “คุณต้องการสามีเพื่อความสุขของคุณ ส่วนผมก็ต้องการโรงนา” („Du brauchst einen Mann für dein Glück, und ich brauche einen Hof.“ (Florescu, 2014, p. 33)) จากเรื่องราวของตัวละครทั้งสี่ เราสามารถเห็นได้ว่าความต้องการหลีกเลี่ยงจากชีวิตเดิมที่ยากลำบากและความหวังที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาอพยพเดินทาง สิ่งหนึ่งที่พวกเขามีร่วมกันคือความไม่ยอมจำนนต่อชะตากรรม โดยเฉพาะเรื่องราวของคาสปาร์ เฟรดเดอริกและพ่อของยาคอบชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการต่อสู้เอาตัวรอดในทุกวิถีทาง ไม่ว่าจะต้องฆ่า ปล้นทรัพย์และหลอกลวงผู้อื่น

ในขณะที่นวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* นำเสนอเรื่องราวชีวิตที่ต้องต่อสู้ของตัวละครในหลายสถานที่ในยุโรปและเกิดในกรอบเวลาที่ยาวนานหลายศตวรรษ (คริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20) นวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* นำเสนอประเด็นนี้ในบริบทสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1899 โดยสะท้อนผ่านชีวิตของตัวละครผู้เป็นตาของเรย์ซึ่งเป็นผู้อพยพในนครนิวยอร์ก ตามข้อมูลของพอร์ตเทสและรัมเบิร์ต (Portes &

⁶ Leitmotiv คือองค์ประกอบหรือแก่นเรื่องที่ปรากฏซ้ำ ๆ ในงานวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง โดยนักประพันธ์ใช้เทคนิคนี้เพื่อสร้างความหมายบางประการในตัวบท โลหิตโมทิฟสามารถปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คำ ประโยค คน สิ่งของ อารมณ์ความรู้สึกตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ (Behrouzi-Rühl, 2007)

⁷ “ความหิว” ไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อพยพเท่านั้น แต่เกิดขึ้นแทบทุกช่วงในเรื่อง (Florescu, 2014, pp. 17, 77, 230, 328)

⁸ ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์นวนิยายทั้งสองเรื่องโดยใช้ต้นฉบับภาษาเยอรมัน ข้อความอ้างอิงจากนวนิยายที่ปรากฏเป็นภาษาไทยในบทความนี้เป็นสำนวนแปลของผู้วิจัย

Rumbaut, 2014, p. 2) ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่เราเรียกว่า “The Great European Wave” ซึ่งมีระยะเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1880 ถึง ค.ศ. 1930 และเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปจำนวนมากอพยพไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ฟลอเรสคูสะท้อนภาพของมหานครนิวยอร์กที่คลาคล่ำไปด้วยผู้อพยพหลากหลายเชื้อชาติ และเขาสร้างไลฟ์โมทิฟ “ความหิว” อีกครั้งเพื่อแสดงให้เห็นถึงความยากลำบากของผู้อพยพในนวนิยายเรื่องนี้ (Radu, 2018, p. 145) ตาของเรย์ต้องร่อนเร่ขายหนังสือพิมพ์ในสถานที่ต่าง ๆ โดย “ผู้เล่า” บรรยายว่าความหิวคือสิ่งที่ติดตามตัวเขาตลอด (Florescu, 2016, p. 15) นอกจากนั้น ฟลอเรสคูยังบรรยายถึงผู้อพยพคนอื่น ๆ ที่ตัดสินใจอพยพมายังประเทศอเมริกาเพื่อหลีกเลี่ยงจากชีวิตที่หิวโหยในบ้านเกิดแต่กลับต้องมาเผชิญหน้ากับความหิวในนครนิวยอร์กอีกครั้ง (Florescu, 2016, pp. 16, 41-42, 121) ผู้เล่าบรรยายว่าตาของเรย์ไม่มีบ้านอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ต้องย้ายที่นอนไปเรื่อย ๆ นอกจากนั้นยังมีการกล่าวถึงผู้อพยพเพศหญิงที่ต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการขายบริการ ซึ่งบางครั้งหากเกิดการตั้งครรภ์ พวกเธอก็ยากจนเกินกว่าจะเลี้ยงลูกได้ แม้กระทั่งเรื่องราวของกัปตันเรือที่ภายหลังกลายเป็นฆาตรกรฆ่าเด็กทารก เพื่อจะได้มีลูกค้าว่าจ้างให้เขาชนศพมากขึ้นต่างสะท้อนชีวิตที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ของผู้อพยพในนิวยอร์ก ดังคำพูดของตัวละครผู้อพยพตัวหนึ่งที่กล่าวว่า “ในอเมริกาไม่มีที่ให้กับความถ่อมตนหรอก ไม่งั้นก็อดตาย” („In Amerika ist kein Platz für Bescheidenheit. Damit verhungert man.“ (Florescu, 2016, p. 34)) ทั้งนี้ ฟลอเรสคูยังนำเสนอประเด็นเรื่องช่องว่างทางสังคมระหว่างกลุ่มผู้อพยพที่ยากจนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดทางฝั่งตะวันออกของเมืองกับคนร่ำรวยที่อาศัยอยู่ทางฝั่งตะวันตกของเมืองโดยเฉพาะในแถบบรอดเวย์ในนวนิยายเรื่องนี้อีกด้วย (Florescu, 2016, pp. 13, 93-94; Auanduegdee, 2020, pp. 79-82)

ในการบรรยายบริบทสังคมในนิวยอร์กนั้น ฟลอเรสคูทำการค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียด ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนที่สุดคือเรื่องราวของตัวละครที่ชื่อ จูเซปปินา (Giuseppina) ผู้เป็นยายของเรย์ จูเซปปินาเป็นผู้อพยพชาวยิวที่ทำงานในโรงงานผลิตเสื้อผ้าที่มีชื่อว่า Triangle-Shirtwaist-Fabrik ซึ่งต่อมาวันหนึ่งได้เสียชีวิตจากเหตุเพลิงไหม้ในโรงงาน เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ แม็คคอร์มิก (McCormick, 2011, p. 646) บรรยายว่าเหตุเพลิงไหม้ที่เป็นที่รู้จักกันดีในนาม Triangle Shirtwaist Factory Fire นี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1911 โศกนาฏกรรมครั้งนี้คร่าชีวิตแรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นสตรีผู้อพยพไปถึง 146 คน และเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งครั้งหนึ่งในสังคมอเมริกันเพราะไม่เพียงสะท้อนสภาพการกดขี่แรงงานอพยพในนิวยอร์กเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่การออกกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพแรงงานซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวสำคัญในสังคมสมัยนั้นด้วย (McCormick, 2011, p. 658) ในการบรรยายฉากเหตุการณ์นี้ ฟลอเรสคูสอดแทรกรายละเอียดที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ เช่น สภาพการทำงานที่ถูกกดขี่ของแรงงานอพยพ การเดินขบวนประท้วงของแรงงานสตรีในนิวยอร์ก และเหตุการณ์ที่เกิดในวันที่เกิดเพลิงไหม้ (Florescu, 2016, pp. 281-288) เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความยากลำบากที่ผู้อพยพในนครนิวยอร์กต้องเผชิญในสมัยนั้น

6.2 อัตลักษณ์ที่ลื่นไหลในนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* และ *Der Mann, der das Glück bringt*

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* และ *Der Mann, der das Glück bringt* มีลักษณะที่คล้ายกันคือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลซึ่งเกิดจากบริบททางสังคมและชีวิตที่ยากลำบากผนวกกับความต้องการมีชีวิตรอดของตัวละคร ทั้งนี้ คำว่า “ลื่นไหล” (fluid) หมายถึง การไม่มีรูปทรง

ตายตัว เปรียบเหมือนของเหลวที่สามารถแปรเปลี่ยนรูปร่างได้ตามภาชนะที่ใส่⁹ การสร้างอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลจึงหมายถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ปลายเปิดและยืดหยุ่นได้ตลอดเวลาตามบริบทหรือสถานการณ์รอบตัวของปัจเจก

ในเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลสะท้อนชัดเจนที่สุดในตัวละครเฟรดเดอริก เมื่อเขาตัดสินใจที่จะเดินทางไปบาหลี เขาไม่ลังเลที่จะเปลี่ยนตัวสะกดในชื่อและนามสกุลให้เป็นแบบเยอรมันเพื่อให้สามารถเข้าร่วมขบวนผู้อพยพภายใต้จักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีได้ ฟลอเรสคูบรรยายบทสนทนาระหว่างเฟรดเดอริกกับเจ้าหน้าที่ของทางการที่มาตรวจสอบการลงทะเบียนของผู้ต้องการอพยพว่า

“ผมชื่อโอเบอร์ติน” เขาตอบ

“ฟังดูเป็นฝรั่งเศส สะกดด้วย *สระอา* กับ *สระอู* หรือสะกดด้วย *สระโอ* กันล่ะ?”

“แล้วมันต่างกันอย่างไรครับ?” [...]

“ถ้าสะกดด้วย *สระโอ* ก็จะเป็นเยอรมันมากกว่า คุณจะมีปัญหาน้อยลง”

“จ้ะ *สระโอ* ครับ”

“ชื่อล่ะ?”

“เฟรดเดอริกครับ”

“ให้ตายทีเถอะ [...] ฟังก้าวอีกแล้ว [...] สะกดด้วยตัว *ซี* หรือ *ซี-เค* ล่ะ?”

“ถ้าสะกดด้วยตัว *ซี* จะฟังเป็นอย่างไรละครับ”

“ฟังเป็นฝรั่งเศสนะสิ”

“จ้ะเอา *ซี-เค* ครับ”

“จ้ะตั้งแต่นั้นคุณชื่อเฟรดเดอริกที่สะกดด้วย *ซี-เค* ส่วนนามสกุลก็โอเบอร์ตินที่สะกดด้วย *สระโอ* นะ [...]”

(Florescu, 2014, p. 268)¹⁰

⁹ ในที่นี้ ผู้วิจัยอ้างอิงคำจำกัดความของคำว่า fluid จากทฤษฎีของเบามันน์ เบามันน์ใช้คำว่า fluid ในการบรรยายสังคมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วยความรวดเร็วและตลอดเวลา ซึ่งทำให้ปัจเจกบุคคลอยู่ในสภาพที่ต้องพร้อมจะปรับตัวให้เข้ากับบริบทรอบตัวที่แปรเปลี่ยนไป เบามันน์อธิบายในหนังสือเรื่อง *Identity* (2004) ว่า “We are now passing from the ‘solid’ to the ‘fluid’ phase of modernity; and ‘fluids’ are so called because they cannot keep their shape for long, and unless they are poured into a tight container they keep changing shape under the influence of even the slightest of forces. [...] Frames, when (if) they are available, should not be expected to last for long.” (Bauman, 2004, p. 51)

¹⁰ „Ich heie Aubertin“, antwortete er.

„Das klingt französisch. Mit A und u oder mit O?“

„Was macht das für einen Unterschied?“ [...]

„Mit O wäre er deutscher. Damit hätten Sie weniger Probleme.“

„Dann mit O.“

„Vorname?“

„Frédéric.“

„Herrgott noch mal! [...] Wieder so etwas Zweideutiges. [...] Mit c oder mit c-k?“

ในที่นี้ จะเห็นได้ว่าชื่อและนามสกุลไม่ได้เป็นเพียงแค่ตัวอักษรที่ว่างเปล่าไร้ความหมาย แต่เป็นตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วย ดังนั้น เฟรดเดอริกจึงตัดสินใจเปลี่ยนตัวสะกดจากชื่อสกุลเดิมที่แท้จริงแล้วเป็นชื่อแบบฝรั่งเศส (Frédéric Aubertin) มาเป็นแบบเยอรมันคือ Frederick Obertin เพื่อขอลงทะเบียนเป็นผู้อพยพในนามของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี ไม่เพียงแต่เฟรดเดอริกเท่านั้นที่เปลี่ยนชื่อและนามสกุล เมื่อครั้งที่คาสปาร์ บรรพบุรุษของเขาหนีจากกองทัพสวีเดนและต้องการสร้างครอบครัวใหม่กับมารี โอเบอร์ติน (Marie Aubertin) เขาก็บอกมารีว่า “ผมจำไม่ได้แล้วว่ามามีนามสกุลว่าอะไร” („An den Nachnamen kann ich mich nicht mehr erinnern.“ (Florescu, 2014, p. 88)) หลังจากนั้นเขาก็ใช้นามสกุลโอเบอร์ตินของมารี ไม่ต่างกับพ่อของยาคอบที่เปลี่ยนอัตลักษณ์ตัวเองถึง 2 ครั้ง เดิมเขามีชื่อว่าฟรันซ์ (Franz) เป็นลูกจ้างในโรงงานแห่งหนึ่ง ต่อมาเขาเผาโรงงานของเจ้านาย เมื่อเขาเดินทางถึงหมู่บ้านทริบส์เวทเทอร์ เขาแนะนำตัวกับตาและแม่ของยาคอบว่าเขาชื่อยาคอบ (Jakob) ซึ่งเป็นชื่อของเจ้านายของเขาและยังบอกว่าเขาเป็นเจ้าของโรงงานที่ตกอับ เขาไม่ยอมบอกแม่ของยาคอบว่าเขามีนามสกุลว่าอะไร ทั้งนี้ เพราะเขาต้องการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้กับตัวเองด้วยการใช้นามสกุลโอเบอร์ติน ดังที่เขาประกาศต่อหน้าชาวบ้านทุกคนหลังการแต่งงานว่า “[ผมคือ]โอเบอร์ตินคนใหม่” („[Ich bin] der neue Obertin.“ (Florescu, 2014, p. 61)) และเมื่อชาวบ้านถามถึงที่มาของเขา เขาตอบว่า “เรื่องนั้นไม่สำคัญหรอก ที่สำคัญคือผมอยู่ตรงนี้แล้ว” („Das ist nicht wichtig. Wichtig ist, dass ich da bin.“ (Florescu, 2014, p. 61))

เรื่องราวของคาสปาร์ เฟรดเดอริกและพ่อของยาคอบแสดงให้เห็นชัดเจนว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ปัจเจกบุคคล “สร้างขึ้น” มากกว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ดังที่เบามันน์ (Bauman, 2004, p. 15) กล่าวว่าอัตลักษณ์คือสิ่งที่ “ถูกสร้าง” (“invented”) มากกว่าสิ่งที่ถูก “ค้นพบ” (“discovered”) เพื่อดิ้นรนเอาชีวิตรอด ตัวละครทั้งสามไม่ลังเลที่จะปรับตัวให้เข้ากับบริบทรอบตัวที่เป็นจุดหมายปลายทาง เป็นการจัดวางตำแหน่งของตน (positioning) ในกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสังคมและความคาดหวังของคนรอบข้าง ดังที่ฮอลล์ได้บรรยายไว้ คาสปาร์ตั้งใจใช้นามสกุลของมารีเพราะเขาตัดสินใจแล้วว่าที่เขาริเริ่มชีวิตใหม่กับมารีในบ้านเกิดของเธอ เฟรดเดอริกเปลี่ยนตัวสะกดในชื่อสกุลของตัวเองเพื่อตอบสนองเงื่อนไขการเป็นผู้อพยพในนามของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี และพ่อของยาคอบขโมยอัตลักษณ์ของเจ้านายตนมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตระกูลโอเบอร์ตินที่ต้องการหาบุรุษที่มีประสบการณ์ในการดูแลไร่นาที่เป็นทรัพย์สินประจำตระกูลต่อไป กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของพวกเขาเกิดจากความพยายามดิ้นรนและไขว่คว้าหาชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะยึดติดกับรากเหง้าที่มีอยู่เดิมหรือโหยหาอดีต¹¹ ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้เข้ากับบริบทรอบตัวเห็นได้ชัดเจนอีกครั้งในฉากเหตุการณ์ที่ผู้นำหมู่บ้านที่แท้จริงแล้วมีเชื้อสายฝรั่งเศสพยายามอ้างถึงบรรพบุรุษของคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านที่เป็นชาวเยอรมันหรือชาวเบิน (Schwaben) เพื่อหว่านล้อมให้คนในหมู่บ้านยอมจัดตั้ง “กลุ่มชาวเยอรมันแห่งทริบส์เวทเทอร์”

„Wie klingt er mit c?“

„Französischer.“

„Dann mit c-k.“

„Ab heute heißen Sie also Frederick mit c-k und Obertin mit O. [...]“ (Florescu, 2014, p. 268)

¹¹ เรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์โดยการเปลี่ยนตัวสะกดในชื่อแสดงให้เห็นในเรื่องของยาคอบซึ่งเป็นตัวละครเอกด้วย ฟลอเรสคูบรรยายว่าตามธรรมเนียมของบ้านที่ ลูกชายคนโตของตระกูลจะมีชื่อเดียวกับบิดาและต้องสืบทอดกิจการของครอบครัว แต่ตอนที่ยาคอบเกิดนั้น ตาของยาคอบเจตนาเปลี่ยนตัวสะกดในชื่อยาคอบจากตัวอักษร k (Jakob) เป็น c (Jacob) เพราะไม่ต้องการให้ยาคอบเติบโตมาดำเนินรอยตามพ่อของเขา (Florescu, 2014, p. 160)

(Deutsche Volksgruppe Triebswetter) ในช่วงที่ประเทศโรมาเนียเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของประเทศเยอรมนีในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งนวนิยายแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพราะตัวละครที่เป็นลูกหลานของผู้อพยพโยยหารากเหง้าทางชาติพันธุ์ของตนอย่างแท้จริงแต่เป็นเพราะพวกเขาแสวงหาวิธีที่จะเอาตัวรอดในบริบทของสงครามเท่านั้น (Florescu, 2014, pp. 166-168)

ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่สะท้อนในนวนิยายเรื่องนี้คือมายาคติเกี่ยวกับอัตลักษณ์เชิงชาติพันธุ์ ประการแรกคือมายาคติเรื่องอัตลักษณ์เชิงชาติพันธุ์ที่มีสารัตถะตายตัว กล่าวคือการที่เฟรดเดอริกเปลี่ยนตัวสะกดจากชื่อสกุลเดิมที่แท้จริงแล้วเป็นชื่อแบบฝรั่งเศสมาเป็นแบบเยอรมันเพื่อขอลงทะเบียนเป็นผู้อพยพเป็นการตีแผ่ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างโดยมนุษย์และเป็นสิ่งที่สั่นไหวเปลี่ยนแปลงได้ในบริบทต่าง ๆ มากกว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดตายตัวด้วยเรื่องของมาตุภูมิและชาติกำเนิด และความย้อนแย้งนี้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อเฟรดเดอริกได้กลายมาเป็นวีรบุรุษของชาวเยอรมันในหมู่บ้านทริบส์เวทเทอร์ในรุ่นต่อ ๆ มา ทุกคนปักใจเชื่อว่าเขามีเชื้อสายเยอรมันหรือชาวเยอรมันโดยตัดสินจากวิธีการสะกดชื่อและสกุลตามที่ได้อารักไว้ในหนังสือเกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้านเท่านั้น (Florescu, 2014, pp. 166-167) ทั้งนี้ ไม่มีผู้ใดกังขาว่าแท้จริงแล้วเขาอาจมีเชื้อสายฝรั่งเศส อีกเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงถึงมายาคตินี้คือตอนที่พ่อของยาคอบบอกให้ทุกคนในครอบครัวละทิ้งความเป็นเยอรมันมาเป็นชาวโรมาเนีย ในช่วงที่ประเทศโรมาเนียตัดสินใจเปลี่ยนมาเป็นพันธมิตรกับประเทศรัสเซียในสงครามโลกครั้งที่ 2 (Florescu, 2014, p. 100) ซึ่งสะท้อนเป็นอย่างดีว่าการกำหนดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มาจากความพยายามในการเอาตัวรอดในสถานการณ์เฉพาะหน้าเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับชาติกำเนิดที่มา หรือความรู้สึกผูกพันกับชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมดังกล่าว

ประการที่สองคือมายาคติของความเชื่อที่ว่าสังคมหนึ่งหรือกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่บริสุทธิ์เพียงวัฒนธรรมเดียว ฟลอเรสคูนำเสนอประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจนผ่านการเลือก “พื้นที่” ที่เป็นฉากเหตุการณ์หลักในนวนิยายทั้งโลทริงเงินและบานท์ต่างเป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์มาอย่างยาวนานในอดีต โลทริงเงินเป็นดินแดนที่เคยตกอยู่ใต้การปกครองของทั้งประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนี (Britannica, 2018) ในขณะที่เขตบานท์เป็นดินแดนที่มีผู้อพยพจากหลายชาติพันธุ์เคยอาศัยอยู่ โดยเฉพาะในคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีประชากรจากดินแดนต่าง ๆ ในประเทศเยอรมนีเดินทางอพยพมาที่นี่¹² ผู้อ่านเห็นได้ว่าชีวิตประจำวันของคนในหมู่บ้านทริบส์เวทเทอร์สะท้อนให้เห็นการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมต่างกลุ่ม (Florescu, 2014, pp. 23, 93) รวมถึงภาษาต่าง ๆ ที่คนหลายเชื้อชาติใช้กันในดินแดนแถบนี้ (Florescu, 2014, p. 97) ในฉากเหตุการณ์ที่มีการโต้เถียงกันว่าชาวเยอรมันเป็นประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านหรือไม่นั้นมีชาวบ้านคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “ผมไม่รู้หรอก สายเลือดของเราผสมผสานกันมากกว่า 170 ปีแล้ว จนยากจะแยกได้ชาติว่าใครเป็น

¹² การเดินทางอพยพของชาวเยอรมันมายังบานท์ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีจุดเริ่มต้นหลังจากราชวงศ์ฮับส์บูร์ก (Habsburg) ขับไล่กองทัพออตโตมัน (Osmanen) ออกจากเขตบานท์ได้สำเร็จใน ค.ศ. 1718 ช่วงเวลาหลังจากนั้นปรากฏการเดินทางอพยพของชาวเยอรมัน (หรือที่เรียกว่า Schwabenzüge) ใน 3 ช่วง ได้แก่ ช่วง ค.ศ. 1722-1726 ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิคาร์ลที่ 6 (Karl VI) ช่วง ค.ศ. 1763 - 1773 ภายใต้การปกครองของจักรพรรดินีมาเรีย เทเรเซีย และช่วง ค.ศ. 1780-1790 ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิโยเซฟที่ 2 (Josef II) ซึ่งประชากรจากชาติพันธุ์อื่นที่อาศัยในเขตบานท์เช่นชาวโรมาเนีย ยังการีและเซอร์เบีย เรียกผู้อพยพเหล่านี้ในนาม “ชาวชาวเยอรมัน” ใน ค.ศ. 1930 มีจำนวนสัดส่วนประชากรเชื้อสายเยอรมันอาศัยอยู่ในเขตบานท์ถึง 22% จากจำนวนประชากรทั้งหมด มีจำนวนมากเป็นอันดับสองรองจากชาวโรมาเนียซึ่งมีสัดส่วน 51.6% (Sebaux, 2019)

คนเยอรมัน และใครไม่ใช่คนเยอรมัน” („Ich weiß nicht, unser Blut hat sich in 170 Jahren so vermischt, dass man kaum Klarheit haben kann, wer deutsch ist und wer nicht.“ (Florescu, 2014, p. 167)) หรือในฉากที่บาทหลวงเล่าเรื่องความเป็นมาของเขตบ้านที่ที่เคยถูกรุกรานจากหลายชาติพันธุ์ในอดีตเช่น กลุ่มชาวเดเซียนส์ (Daken) ซึ่งเป็นชนเผ่าโบราณ กองทัพของจักรพรรดิโรมันและชาวเติร์ก ก็แสดงให้เห็นชัดว่าการผสมผสานระหว่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่นี้มีมาแต่โบราณกาล เมื่อยาคอบถามบาทหลวงว่าเขาแยกแยะได้หรือไม่ว่าเขาได้ฝังกระดูกของคนชาติใดไปในบริเวณนี้บ้าง บาทหลวงจึงตอบว่า “ดังนั้น ฉันไม่รู้หรอก ยาคอบ ว่าสรุปแล้วฉันฝังศพใครไปบ้าง [...] แต่จากโครงกระดูกเหล่านี้ ฉันมองไม่เห็นที่มาของมันจริง ๆ” („Deshalb, Jacob, habe ich keine Ahnung, wen ich hier eigentlich begrabe [...] aber den Knochen sehe ich die Herkunft nicht an.“ (Florescu, 2014, p. 316))

จากการเลือกพื้นที่และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลข้ามชาติพันธุ์ของตัวละคร ฟลอเรสคูได้สอดแทรกคำถามเกี่ยวกับความเป็นสาร์ตเจียของแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมตามกรอบแนวคิดหลังสมัยใหม่ไว้ กล่าวคือ เขาแสดงให้เห็นว่ามนทัศน์ของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในฐานะที่เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดและจะคงดำรงอยู่เป็นแก่นแกนตลอดไปนั้นเป็นมายาคติ (Barker & Jane, 2016, pp. 296-300; Hall, 1992, pp. 291-295; Apinya, 2003, pp. 69-74) และความคิดที่ว่าสังคมหนึ่งหรือชาติหนึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมเดียวกันก็เป็นมายาคติเช่นกัน (Hall, 1992, pp. 296-297) นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าการเดินทางอพยพโยกย้ายถิ่นฐานและการผสมผสานทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (cultural hybridity) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในทวีปยุโรป ดังที่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวนิยายเรื่องนี้ได้กล่าวไว้แล้ว (Guarda, 2013, p. 188; Moser, 2016, p. 186; Schenk, 2019, p. 254)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่านวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวผู้อพยพในพื้นที่ที่มีความผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างมากเช่นในเขตบ้านที่ แต่ฟลอเรสคูไม่ได้นำเสนอประเด็นปัญหาเชิงลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่อาจเกิดขึ้นเพราะการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างเช่นปัญหาเรื่องวิกฤติอัตลักษณ์ (identity crisis) ทั้งนี้เนื่องจากเขาต้องการนำเสนอเรื่องราวชีวิตผู้อพยพในเชิงกว้างเพื่อชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์การต่อสู้ดิ้นรนของมนุษย์และการผสมผสานทางชาติพันธุ์นั้นเป็นปรากฏการณ์สากลที่เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่และทุกยุคสมัย¹³ เขาใช้ไคท์โมทีฟและเทคนิค “การทำซ้ำ” (Wiederholungen) เพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวของตัวละครจากต่างสถานที่และต่างยุคสมัยเข้าด้วยกันและเพื่อทำให้ความเป็นสากลของแก่นเรื่องการต่อสู้ดิ้นรนของมนุษยชาติชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ไคท์โมทีฟความหิวและความยากจน การเปลี่ยนตัวละครในชื่อของเฟรดเดอริกและยาคอบ (Jacob) การปกปิดนามสกุลตนเองเพื่อใช้นามสกุลโอเบอร์ตินของคาสปาร์และพ่อของยาคอบ เป็นต้น

ในขณะที่ *Jacob beschließt zu lieben* นำเสนอเรื่องราวชีวิตของผู้อพยพในหลายสถานที่และในบริบทเวลาที่ยาวนานหลายศตวรรษ นวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* สะท้อนประเด็นนี้ผ่านตัวละครผู้เป็นตาของเรย์ เนื่องจากฟลอเรสคูนำเสนอเรื่องราวชีวิตของตัวละครตัวนี้ตั้งแต่ช่วงต้นจนถึงปลายชีวิต ผู้อ่านจึงสามารถเห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลในตัวละครนี้ (Auanduegdee, 2020, p. 94; Radu, 2018, p. 141) ชัดเจนมากกว่าตัวละครผู้อพยพในเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* ตาของเรย์แสดงให้เห็นว่าการสร้างอัตลักษณ์เป็นกระบวนการที่ไม่มี

¹³ ในการศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายเรื่องนี้ นักวิชาการบางคนอย่างฟิชเชอร์รวมถึงบทวิจารณ์หนังสือในหนังสือพิมพ์บางฉบับ (Fischer, 2017) วิจารณ์ว่าการนำเสนอเรื่องราวตัวละครในเชิงกว้างเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเห็นพัฒนาการของตัวละครในเชิงลึกได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าลักษณะการนำเสนอแบบดังกล่าวสอดคล้องกับเจตนาของฟลอเรสคูที่ต้องการนำเสนอประเด็นหรือแก่นเรื่องที่มีความเป็นสากล

วันสิ้นสุด ดังที่ฮอลล์กล่าวว่าการสร้างอัตลักษณ์เป็น “a process never completed – always in process” (Hall, 1996, p. 2) เมื่อปัจเจกเลือกกำหนดอัตลักษณ์และบทบาทของตนในกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับบริบทรอบตัวไปครั้งหนึ่งแล้ว มิได้หมายความว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์นั้นจะสิ้นสุดลง เพราะปัจเจกยังสามารถตัดสินใจได้ใหม่ว่าจะยังคงรักษาอัตลักษณ์นั้นไว้หรือละทิ้งไป

เช่นเดียวกับตัวละครในเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* ตัวละครผู้เป็นตาของเรย์มีความมุ่งมั่นและพลังในการต่อสู้เพื่อความฝันและอนาคต การที่เขาเติบโตมาในชุมชนแออัดที่แวดล้อมไปด้วยผู้อพยพจากหลายชาติพันธุ์ทำให้เขาเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมแต่ละชาติมาอย่างละเอียดละน้อยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีพได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และการเอาตัวรอดเป็นคุณสมบัติอันโดดเด่นของตาของเรย์ ดังที่เขายึดถือแฮรี่ ฮูดีนี (Harry Houdini) นักมายากลชื่อดังเป็นต้นแบบ¹⁴ สำหรับเขา ฮูดีนีคือคนฉลาดในการเอาตัวรอดและเป็น “คนที่ไม่เคยยอมจำนน” („Einer, der nichts mit sich machen ließ.“ (Florescu, 2016, p. 10)) และตาของเรย์ยึดถือคุณสมบัติดังกล่าวเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัวละครนี้สามารถสร้างอัตลักษณ์ที่สั่นไหวได้คือการไม่ยึดติดกับรากเหง้าในอดีต (Auanduegdee, 2020, pp. 88-90) เมื่อมีคนถามถึงที่มาและพ่อแม่ของเขา เขาตอบว่าเขาไม่รู้ แม้แต่อายุของเขาเอง เขาก็ไม่สามารถบอกได้แน่นอน (Florescu, 2016, pp. 24-26)¹⁵ และเมื่อมีคนถามถึงชื่อของเขา เขาไม่บอกว่าชื่ออะไรและตอบว่า “[ผม]มาจากดวงจันทร์” („Vom Mond“ (Florescu, 2016, p. 96)) การไม่ยึดติดกับรากเหง้าและที่มาในอดีตของเขาทำให้เขาอยู่ในสภาวะอัตลักษณ์ที่ “เป็นศูนย์” หรือ “ว่างเปล่า” ซึ่งหมายถึงสภาวะความพร้อมที่จะสามารถสร้างอัตลักษณ์ใหม่ได้ตลอดเวลา กระบวนการสร้างอัตลักษณ์แบบดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพที่เปราะบางที่เปรียบเทียบกับลักษณะอัตลักษณ์ในโลกสมัยใหม่กับสื่อที่ลบแล้วนำกลับมาใช้ได้ใหม่อย่างม้วนวิดีโอ (Bauman, 1997, p. 133) ในฉากหนึ่งที่ตาของเรย์ฟังผู้อพยพคนอื่นเล่าถึงบ้านเกิดเมืองนอนและพ่อแม่ “ผู้เล่า” บรรยายว่าเขาหลงจินตนาการว่าเรื่องราวเหล่านั้นเป็นของเขาเอง แต่ในที่สุด เขาไม่อาจเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะได้ เนื่องจากเขาคิดว่า “มีเรื่องราวที่ติดอยู่ตึงมากมายเกินกว่าที่จะเลือกและหยุดที่เพียงเรื่องเดียว” („Es gab zu viele gute Geschichten, um sich nur auf eine festzulegen.“ (Florescu, 2016, p. 16)) ความคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นเจตนาที่จะสร้างตัวตนของเขาเองอย่างอิสระ โดยไม่ขึ้นอยู่กับบริบทที่มาในความเป็นจริง เมื่อถูกสตาฟถามว่าเหตุใดเขาจึงไม่อยากรู้ว่าใครเป็นแม่ เขาตอบว่า “ผมมีเรื่องอื่นที่สำคัญมากกว่า ผมต้องคอยดูลู่วางว่าจะหาเงินได้อย่างไรอยู่ตลอดเวลา” („Ich habe Besseres zu tun. Ich muss immer schauen, dass ich irgendwie zu Geld komme.“ (Florescu, 2016, p. 27))

¹⁴ Harry Houdini (1874-1926) เป็นนักแสดงมายากลเชื้อสายฮังการีที่มีชื่อเสียงโด่งดังในนครนิวยอร์ก โดยเฉพาะการแสดงกลในการปลดปล่อยเครื่องพันธนาการ เช่น กุญแจมือ โซ เชือก เป็นต้น (Hopkinson, 2010)

¹⁵ กุลวิภา อ้วนดวงดี (Auanduegdee, 2020, pp. 88-90) มองว่า “ความไม่รู้” เกี่ยวกับที่มาและชาติกำเนิดเป็นการเปิดโอกาสให้ตาของเรย์สามารถคิดสรรอัตลักษณ์ให้แก่ตัวเอง แต่อันที่จริง ในช่วงท้ายของนวนิยาย ฟลอเรสคูเฉลยว่าความจริงแล้วตัวละครตัวนี้รู้มาตลอดว่ากับตันชาวเยอรมันเป็นบิดาของเขา และนี่คือสาเหตุที่เขาชอบไปเฝ้ามองที่ท่าเรือริมแม่น้ำอีสต์ริเวอร์ (East River) (Florescu, 2016, pp. 24-26) และต่อมา เมื่อกับตันบับบิงคับให้เขาร่วมขบวนรถฆ่าเด็กทารก เขาก็ยอมร่วมมือด้วย แท้จริงแล้ว เขา “เลือกที่จะไม่รู้” เพราะต้องการปิดบังความเจ็บปวดจากความจริงที่ว่าเขาเป็นลูกที่พ่อแม่ไม่ต้องการและอีกประการหนึ่งคือเขาต้องการเลือกสร้างอัตลักษณ์ให้ตัวเองอย่างอิสระ

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่สั่นไหวของตาของเรย์เห็นได้ชัดเจนตอนที่เขาอาศัยอยู่กับชาวยิวที่ชื่อแฮร์เชิล (Herschel) เมื่อแฮร์เชิลถามชื่อ เขาบอกว่าชื่อแบร์ล ซึ่งเป็นชื่อเพื่อนชาวยิวของเขาที่เพิ่งเสียชีวิตไป และยังนำข้อมูลเกี่ยวกับบ้านเกิดและครอบครัวของแบร์ลมาเล่าเป็นเรื่องของตนเอง (Florescu, 2016, pp. 105-107, 175) เขาสร้างอัตลักษณ์ความเป็นยิวให้แก่ตัวเองเพื่อจะได้มีที่พักอาศัยและอาหารที่กินอิ่มท้องในบ้านของแฮร์เชิล (Florescu, 2016, p. 175) ตลอดเวลาที่เขาอยู่กับแฮร์เชิล เขาพยายามเรียนรู้วัฒนธรรมยิว อย่างไรก็ตาม เขายังไม่ได้ตกลงใจจะยึดถือความเป็นยิวไปตลอดในขณะนั้น ตอนกลางวันที่เขาไปร้องเพลงให้โสเภณีที่อพยพมาจากประเทศต่าง ๆ ฟังนั้น เขาเปลี่ยนชื่อของตนไปเรื่อยขึ้นอยู่กับว่าผู้ตั้งค่านามนั้นเป็นคนเชื้อชาติใด เช่น หากหญิงชาวอิตาลีถาม เขาจะตอบว่าชื่อปัสกวาเล แต่ถ้าเป็นหญิงชาวยิว เขาจะตอบว่าชื่อ แบร์ล (Florescu, 2016, p. 186) ภาพสะท้อนของการไม่ยึดติดกับอัตลักษณ์โดยเฉพาะอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในตัวละครนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อฟลอเรสคูบรรยายถึงฉากที่เขาดื่มเนื้อมาจากหญิงที่เพิ่งคลอดบุตรว่า “ตอนเย็น เขาใช้ชีวิตของนายแบร์ลชาวยิว ส่วนตอนกลางวัน เขาดื่มเนื้อมของไอร์แลนด์ อิตาลี ยิวและบางครั้งก็เป็นนมเยอรมัน” („Abends lebte er das Leben des Juden Berl, aber am Tag trank er irische, italienische, jüdische und manchmal auch deutsche Milch.“ (Florescu, 2016, p. 186)) และต่อมา หลังจากการตายของแฮร์เชิล เขาไปสมัครงานเป็นนักร้องโดยใช้ชื่อ แพตตี ฟาวเลย์ และเมื่อเขาทำความรู้จักกับจูเซปปีนา เขาไม่เพียงแต่บอกว่าชื่อแพตตี แต่ยังแต่งเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับแพตตีตัวจริงมาเพื่อเล่าให้จูเซปปีนาฟังอีกด้วย ทั้งนี้ เพราะเขาไม่ต้องการให้จูเซปปีนามองว่าเขาเป็น “ลูกที่ไม่มีพ่อแม่” (Florescu, 2016, p. 285) ลักษณะที่สั่นไหวและยืดหยุ่นของตัวละครตัวนี้สะท้อนผ่านฉากเหตุการณ์หนึ่งที่ฟลอเรสคูบรรยายถึงความสามารถของตาของเรย์ในการจัดวางร่างกายให้เข้ากับที่นอนในบริบทพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าที่นั้นจะแคบหรือแออัดเพียงใด “เขาเชี่ยวชาญในการจัดวางร่างกายให้เข้ากับสถานที่ที่เขาจะสามารถนอนได้ เขาสามารถแทรกกายลงไปในช่องว่างระหว่างคนอื่น ๆ ได้อย่างสบาย ๆ” („Er war erfahren darin, seinen Körper an den Raum anzupassen, der ihm zum Schlafen gelassen wurde; ihn die Form der Lücke zwischen den anderen Körpern annehmen zu lassen.“ (Florescu, 2016, p. 38; Auanduengdee, 2020, p. 93))

เช่นเดียวกับเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* ชื่อและสกุลในนวนิยายเรื่องนี้มีความหมายมากกว่าตัวอักษรธรรมดา เพราะเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์รวมถึงตัวตนและคุณสมบัติของปัจเจกที่ซ่อนอยู่ภายใต้ชื่อนั้น ตาของเรย์จึงเลือกใช้ชื่อหลากหลายในบริบทที่ต่างกัน นอกจากนั้น นวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* ยังสานต่อประเด็นความคิดเรื่องชาติพันธุ์และวัฒนธรรมจากเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* ด้วย การที่ตาของเรย์สร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ให้แก่ตัวเองอย่างอิสระโดยไม่คำนึงถึงรากเหง้าเผ่าพันธุ์ของตนชี้ให้เห็นมายาคติของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีสารัตถะยั่งยืนและตายตัว และการเลือกพื้นที่คือเมืองนิวยอร์กที่เต็มไปด้วยการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของผู้อพยพหลากหลายเชื้อชาติซึ่งไม่ต่างจากเขตบ่านท์ที่สะท้อนปรากฏการณ์เกี่ยวกับการผสมผสานระหว่างชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (cultural hybridity) เช่นกัน

สิ่งที่น่าสังเกตคือฟลอเรสคูไม่เพียงแต่สะท้อนประเด็นเรื่องมายาคติของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ตายตัวในนวนิยายเรื่อง *Der Mann, der das Glück bringt* ดังที่เคยแสดงให้เห็นในเรื่องราวผู้อพยพใน *Jacob beschließt zu lieben* เท่านั้น แต่เขายังแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการข้ามพรมแดนทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมผ่านตัวละครเอกผู้เล่าเรื่องทั้งสองคือเรย์และเอเลน่าด้วย การที่ตัวละครทั้งสองได้พบกันในเมืองนิวยอร์กและเล่าเรื่องของครอบครัวของตนให้อีกฝ่ายหนึ่งฟังเป็น

การถ่ายทอดเรื่องราวของโลกรัฒนธรรมหนึ่งให้อีกโลกรัฒนธรรมหนึ่งได้ฟัง “การเล่า” (Erzählen) นอกจากทำหน้าที่ในการระลึกถึงอดีตความเป็นมาของคนที่เล่าแล้ว ยังเปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมกลุ่มวัฒนธรรมสองกลุ่มที่อยู่ห่างไกลได้เข้าใจกันมากขึ้น (Florescu, 2016, p. 56) การพบปะของเรย์และเอเลน่าและการเล่าเรื่องเกี่ยวกับบ้านเกิดเมืองนอนของตนให้อีกฝ่ายได้ฟังทำให้เกิดการพบปะทางวัฒนธรรม (kulturelle Begegnung) ระหว่างโลกสองโลกที่เสมือนอยู่ตรงข้ามกัน ดังที่ฟิชเชอร์ (Fischer, 2017, p. 40) เรียกว่า “ขั้วตรงข้ามระหว่างตะวันออกและตะวันตก” (ost-westliche Polarität) ด้านหนึ่งคือมหานครนิวยอร์กที่เต็มไปด้วยตึกสูง โลกแห่งเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นสถานที่ที่ชีวิตเร่งรีบและผู้คนต้องดิ้นรนตลอดเวลา กับอีกด้านหนึ่งคือดินแดนในประเทศโรมาเนียที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดินแดนที่ผู้คนเชื่อถือโซคลางและภูติผี สถานที่ที่มีแต่ความสงบราบเรียบจนบางครั้งเหมือนเวลาจะหยุดนิ่ง ในฉากจบของนวนิยายที่เรย์เดินทางมาพบเอเลน่าที่ประเทศโรมาเนียจึงเป็นสัญลักษณ์ของการพบปะกันระหว่างวัฒนธรรมสองขั้ว ผู้คนในบ้านเกิดของเอเลน่ากล่าวถึงเรย์ว่า “เขานำจิตวิญญาณของอเมริกามาให้เรา” („Er bringt den Geist Amerikas zu uns.“ (Florescu, 2016, p. 304)) ในขณะที่เรย์เองบอกเอเลน่าว่าเขาเริ่มชอบประเทศโรมาเนียแล้ว (Florescu, 2016, p. 305) นอกจากนี้ ฟลอเรสคูยังนำเสนอประเด็นนี้ผ่านเทคนิคการเล่าเรื่องของเขากับอีกด้วย นวนิยายเรื่องนี้แบ่งเป็น 8 บท ตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 6 เป็นการเล่าเรื่องจากมุมมองของเรย์และเอเลน่าสลับกันไปมาในแต่ละบท จนมาถึงบทที่ 7 เรย์และเอเลน่าเล่าเรื่องของตัวเองให้อีกฝ่ายฟังในบทเดียวกัน และในบทสุดท้ายคือบทที่ 8 ที่เรย์และเอเลน่าได้พบกันอีกครั้งหนึ่ง กลวิธีการนำเสนอและการแบ่งโครงสร้างในการเล่าเรื่องดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเส้นทางที่ค่อยๆ มาบรรจบกันระหว่างสองวัฒนธรรม¹⁶

7. บทสรุป

นวนิยายเรื่อง *Jacob beschließt zu lieben* และ *Der Mann, der das Glück bringt* แสดงให้เห็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพที่มีลักษณะคล้ายกันคือเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ปลายเปิดที่มีลักษณะลื่นไหลและไม่ตายตัว โดยปัจเจกมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบริบทรอบตัว ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในลักษณะดังกล่าวมี 2 ประการ ประการแรกคือสภาพสังคมที่บีบคั้นและประการที่สองคือการที่ตัวละครมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชีวิตรอด (Lebenswille) ผู้อ่านสามารถเห็นได้ว่าฟลอเรสคูสร้างตัวละครผู้อพยพของเขาให้เป็นผู้ไม่ยอมจำนนต่อโชคชะตา ไม่ว่าจะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ และด้วยความพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับ

¹⁶ นอกจากเรื่องราวการพบกันของเรย์และเอเลน่า ฟลอเรสคูยังนำเสนอประเด็นการข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมผ่านฉากอื่นในนวนิยาย เช่น ในฉากที่เอเลน่าทำขวดบรรจุเอ็กกระดูแม่ของเธอดกตกในวันเกิดเหตุระเบิดในวินาศกรรมในนวันวัน เธอโดยเสดินที่อยู่บนพื้นกลับเข้าไปในขวดภายหลังเรย์ได้พูดเปรียบเทียบการกระทำนี้ว่าเท่ากับเธอได้ผสมดินของนิวยอร์ก (โลกตะวันตก) เข้ากับเอ็กกระดูแม่ของเธอ (โลกตะวันออก) ไปด้วย เรย์กล่าวกับเอเลน่าว่า “ตอนนี้เธอได้พาคนอื่น ๆ ไปด้วยกับแม่ของเธอแล้วละ ใครจะรู้ว่าตอนนี้เอ็กกระดูของใครอยู่ข้างในขวดแก้วใบนี้” („Du nimmst aber jetzt ein paar Leute mit. Wer weiß, wessen Asche du im Glas hast.“ (Florescu, 2016, p. 298))

สถานการณ์โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายในอนาคตมากกว่าการโยยหาอดีตหรือรากเหง้าทางวัฒนธรรมทำให้พวกเขาสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่ยืดหยุ่นและลื่นไหลเพื่อสร้างอนาคตที่ดีกว่าให้กับตนเอง

ผลการวิจัยสะท้อนพัฒนาการในการสร้างสรรค์ผลงานของฟลอเรสคูด้วย นวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าเขาเอาตัวออกห่างจากการนำเสนอเรื่องราวจากชีวประวัติของตนเองสู่การนำเสนอเรื่องราวและประเด็นที่มีความเป็นสากลมากขึ้น เขานำเสนอประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพในบริบทเวลาและสถานที่อันหลากหลายเพื่อสะท้อนประเด็นเรื่องการต่อสู้และการไขว่คว้าหาความสุข ตลอดจนชีวิตที่ดีกว่าของมนุษย์ซึ่งปรากฏอยู่ในทุกยุคทุกสมัย นวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างที่สะท้อนว่าวรรณกรรมในปัจจุบันที่ผลิตโดยนักเขียนที่มีภูมิหลังเป็นผู้อพยพไม่ได้จำกัดการนำเสนอเรื่องราวที่มาจากประสบการณ์จริงอันเจ็บปวดของผู้เขียนในฐานะที่เป็นผู้อพยพเท่านั้น ตรงกันข้าม ในกรณีของฟลอเรสคู ตัวละครผู้อพยพของเขาไม่ได้แสดงความโยยหาอดีตและรากเหง้าทางวัฒนธรรม แต่เป็นตัวละครที่มองไปที่เป้าหมายในอนาคตอย่างมีความหวัง

นอกจากนั้น การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ของผู้อพยพในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องยังแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยในสังคมปัจจุบันอีกประการหนึ่งคือการผสมผสานระหว่างชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ในบริบทโลกาภิวัตน์ที่มีมิติทางเวลาและสถานที่ถูกหลอมละลายด้วยการเดินทางเคลื่อนย้ายของประชากรและเทคโนโลยีสื่อสารคมนาคมที่ทันสมัย การผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่พบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน แต่ฟลอเรสคูทำให้เห็นว่าแท้จริงแล้วปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษยชาติมาตั้งแต่อดีต การเลือกพื้นที่คือโลทริงเงิน บานท์และนิวยอร์กรวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ที่ทำลายกำแพงทางวัฒนธรรมของตัวละครเป็นข้อพิสูจน์ว่าความคิดเรื่องสารัตถะยั่งยืนของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเป็นมายาคติและไม่มีสังคมใดที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่มีต้นกำเนิดจากวัฒนธรรมเพียงวัฒนธรรมเดียวอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ นวนิยายของฟลอเรสคูจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นสื่อกลางในการสะท้อนภาพการดำรงอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมต่างกลุ่มในสังคมและทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความน่ากังขาของอคติทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความพยายามขีดเส้นแบ่งพรมแดนทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่ตายตัวไปพร้อม ๆ กัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

Apinya Feungfusakul อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2003). *Attalak identity karn toptuan tridsadee lae krob naewkid*
อัตลักษณ์ Identity การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด [Identity. a review on theories and concepts].
National Research Council of Thailand, Department of Sociology, National Research Council of
Thailand.

ภาษาต่างประเทศ

- Ackermann, I. (2007). Migrantenliteratur. In D. Burdorf, C. Fasbender, & B. Moennighoff (Eds.), *Metzler Lexikon Literatur. Begriffe und Definitionen* (3rd ed., pp. 498-499). Metzler.
- Auanduegdee, G. (2020). *Die Problematik der Identität und Integration der Migrantenfiguren in Özdamars „Die Brücke vom Goldenen Horn“, Vertlibs „Zwischenstationen“ und Florescus „Der Mann, der das Glück bringt“* [Unpublished Master's Thesis]. Chulalongkorn University.
- Barker, C., & Jane, E. A. (2016). *Cultural Studies theory and practice* (5th ed.). Sage.
- Bauman, Z. (1997). *Flaneure, Spieler und Touristen. Essays zu postmodernen Lebensformen* (Martin Suhr, Trans.). Hamburger Edition.
- Bauman, Z. (2004). *Identity. conversations with Benedetto Vecchi*. Polity Press.
- Behrouzi-Rühl, J. S. (2007). Leitmotiv. In D. Burdorf, C. Fasbender, & B. Moennighoff (Eds.), *Metzler Lexikon Literatur. Begriffe und Definitionen* (3rd ed., p. 428). Metzler.
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2018). Lorraine. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved July 10, 2021, from <https://www.britannica.com/place/Lorraine-region-France>.
- Constantinescu, C. (2016). Postmodern readings of the relationship between space and identity. *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory*, 2(2), 73-90.
- Fischer, M. (2017). Zwischen Authentizität und Folklorismus. Migration und Interkulturalität in Catalin Dorian Florescus Familienromanen. *Germanistische Beiträge*, 40, 28-47.
- Florescu, C. D. (2014). *Jacob beschließt zu lieben*. (4. Aufl.). dtv.
- Florescu, C. D. (2016). *Der Mann, der das Glück bringt*. Beck.
- Glăvan, G. (2017). Revisiting the Eastern European provinces. Homelands and homecomings in Cătălin Dorian Florescu's novels. *Orbis Litterarum*, 72(5), 384-410.

- Guarda, F. V. (2013). Europa als ‚Schicksalsgemeinschaft‘? Das Beispiel von Catalin Dorian Florescu „Jacob beschließt zu lieben“ (2011). In P. Hanenberg & I. C. Gil (Eds.), *Der literarische Europa-Diskurs* (pp. 184-192). Königshausen & Neumann.
- Hall, S. (1992). The question of cultural identity. In S. Hall, D. Held & T. McGrew (Eds.), *Modernity and its futures* (pp. 273-325). Polity Press.
- Hall, S. (1996). Introduction: Who needs ‘identity’? In S. Hall & P. du Gay (Eds.), *Questions of cultural identity* (pp. 1-17). Sage.
- Hopkinson, D. (2010). The amazing life of Harry Houdini. *Scholastic Scope*, 59(2), 4-8.
- McCormick, M. L. (2011). Consensus, dissensus, and enforcement: Legal protection of working women from the time of the triangle shirtwaist factory fire to today. *New York University Journal of Legislation and Public Policy*, 14(3), 645-695.
- Meixner, A. (2014). Zwischen Ost-West-Reise und Entwicklungsroman? Zum Potenzial der so genannten Migrationsliteratur. In R. Cornejo, S. Piontek, I. Sellmer & S. Vlasta (Eds.), *Wie viele Sprachen spricht die Literatur? Deutschsprachige Gegenwartsliteratur aus Mittel- und Osteuropa* (pp. 37-54). Praesens.
- Moser, N. (2016). Deutschsprachige Migrationsliteratur in der Schweiz? Zur Prosa von Cătălin Dorian Florescu. In R. Radulescu & C. Baltes-Löhr (Eds.), *Pluralität als Existenzmuster. Interdisziplinäre Perspektiven auf die deutschsprachige Migrationsliteratur* (pp. 173-189). Transcript.
- Portes, A., & Rumbaut, R. G. (2014). *Immigrant America: A portrait* (4th ed.). University of California Press.
- Radu, D. M. (2018). Solitude, longing and struggle for survival in Cătălin Dorian Florescu’s “The man who brings happiness”. *Analele Universității din Oradea Fascicula Limba și Literatură Română (ALLRO)*, 1, 140-147.
- Schenk, K. (2019). Europa in Bewegung. Figuren des Übergangs in Catalin Dorian Florescu „Jacob beschließt zu lieben“. In M. Bauer, M. Nies & I. Theele (Eds.), *Grenz-Übergänge: zur ästhetischen Darstellung von Flucht und Exil in Literatur und Film* (pp. 239-257). Transcript.
- Sebaux, G. (2019). *(Spät-)Aussiedler aus Rumänien*. Bundeszentrale für politische Bildung. Retrieved July 10, 2021, from <http://www.bpb.de/izpb/298587/spaet-aussiedler-aus-rumaenien>
- Spoerri, B. (2010). Auszug aus dem Interview mit Catalin Dorian Florescu und Christina Viragh. In M. Kamm, B. Spoerri, D. Rothenbühler & G. D’Amato (Eds.), *Diskurse in die Weite: kosmopolitische Räume in den Literaturen der Schweiz* (pp. 160-167). Seismo.
- Weinberg, M. (2014). Was heißt und zu welchem Ende liest man Migrantenliteratur? Mit Anmerkungen zum

Werk Libuše Moníková. In R. Cornejo, S. Piontek, I. Sellmer & S. Vlasta (Eds.), *Wie viele Sprachen spricht die Literatur? Deutschsprachige Gegenwartsliteratur aus Mittel- und Osteuropa* (pp. 15-36). Praesens.